ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 26. janvārī[1]

Lieta C-564/10

Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung
pret
Pfeifer & Langen Kommanditgesellschaft

(Bundesverwaltungsgericht (Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība — Noilgums prasījumiem par procentu samaksu saskaņā ar valsts tiesību aktiem papildus nelikumīgi saņemto summu atmaksai — Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 3. panta interpretācija un piemērojamība

1. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā Administratīvā tiesa) (Vācija) jautā, vai prasījumi par procentu samaksu, kas izriet no pārkāpumiem, kuri noteikti Regulā Nr. 2988/95[2], tiek regulēti šajā regulā vai valsts tiesību aktos.

Tiesiskais regulējums

LESD 325. pants

2. Saskaņā ar LESD 325. pantu dalībvalstīm ir vispārējs pienākums novērst krāpšanu un jebkuras citas prettiesiskas darbības, kas ietekmē Savienības finanšu intereses.

Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība

3. Lai aizsargātu Eiropas Savienības finanšu intereses, Regulā Nr. 2988/95 ir noteikti vairāki vispārīgi noteikumi par pārbaudēm, administratīviem pasākumiem un sodiem saistībā ar ES tiesību normu pārkāpumiem, piešķirot atbalstu saskaņā ar ES[3] politiku. Pirms tās pieņemšanas nepastāvēja nekādi vienoti noteikumi, kas definētu šādus pārkāpumus[4].

4. Saskaņā ar preambulas trešo apsvērumu "[..] visās jomās jāapkaro darbības, kas kaitē Kopienu finanšu interesēm". Ceturtajā apsvērumā ir noteikts, ka, lai apkarotu krāpšanu, kas kaitē Kopienu finanšu interesēm, visās Kopienas politikas jomās jāievieš vienots tiesību normu kopums.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Padomes 1995. gada 18. decembra Regula (EK, Euratom) par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību (OV L 312, 1. lpp., OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 1. nod., 1. sēj., 340.–343. lpp.).

3 — Atsaucoties uz tiesību normām, kur šie termini izmantoti, esmu lietojusi terminu "Eiropas Kopiena" (vai "Kopienas"); pārējos gadījumos es atsaucos uz "ES" vai "Eiropas Savienību".

4 — 1. panta 1. punkts.

5. Regulas Nr. 2988/95 1. panta 2. punktā ir noteikts:

““Pārkāpums” nozīmē Kopienas tiesību normas pārkāpumu, ko rada kāda saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt Kopienu budžetam vai to pārvaldītiem budžetiem: mazinot vai zaudējot ienākumus no Kopienu vārdā tieši izveidotajiem pašu resursiem vai veicot nepamatotus izdevumus.”

6. 2. pantā ir paredzēts, ka administratīvās pārbaudes, pasākumus un sodus piemēro tiktāl, ciktāl tie vajadzīgi, lai nodrošinātu Kopienas tiesību aktu pareizu piemērošanu. Administratīvo pasākumu būtību, piemērošanas apjomu un sodus nosaka Kopienas tiesību akti, ņemot vērā pārkāpuma būtību un smaguma pakāpi, piešķirto vai saņemto labumu un atbildības pakāpi. Kopienas pārbaužu, pasākumu un sodu piemērošanas kārtību regulē valstu tiesību akti, ievērojot piemērojamos Kopienas tiesību aktus [5].

7. Regulas Nr. 2988/95 3. pantā ir paredzēts:

“1. Lietas noilguma termiņš ir četri gadi no pārkāpuma izdarīšanas brīža. Nozaru noteikumos tomēr var paredzēt īsāku laiku, kas nevar būt mazāks par trim gadiem.

Ja pārkāpums ir nepārtraukts vai vairākkārtējs, noilguma termiņš sākas dienā, kad pārkāpums beidzies. Vairākgadu programmās noilguma termiņš visos gadījumos ir līdz programmas pilnīgai pabeigšanai.

Noilguma termiņu pārtrauc kompetento iestāžu lēmumi, kas attiecas uz pārkāpumu izmeklēšanu vai iztiesāšanu un kuri konkrētajām personām darīti zināmi. Noilguma termiņš pēc katra pārtraukuma atsākas.

2. Administratīvā soda lēmuma izpildes termiņš ir trīs gadi. Šis termiņš sākas galīgā lēmuma pieņemšanas dienā.

Termiņa pārtraukšanu un atlikšanu regulē attiecīgie dalībvalstu noteikumi.

3. Dalībvalstis patur iespēju piemērot termiņus, kas ir ilgāki par attiecīgi 1. un 2. punktā paredzētajiem.”

8. 4. pantā ir noteikts:

1. Pārkāpuma gadījumā nelikumīgi iegūtais labums atgūstams:

— uzliekot pienākumu samaksāt vai atmaksāt summas, kas nav samaksātas vai ir nelikumīgi saņemtas,

[..].

2. Piemērojot 1. punktā minētos pasākumus, atgūst tikai iegūtos labumus un, ja tā paredzēts, procentus, ko var noteikt pēc vienotas likmes.

[..]

4. Šajā pantā paredzētie pasākumi nav uzskatāmi par sodiem.”

5 — 2. panta 1., 3. un 4. punkts.

9. 5. pantā ir paredzēts administratīvais sods, kas piemērojams gadījumos, kad pieļauti tīši pārkāpumi vai pārkāpumi nolaidības dēļ.

Noteikumi par termiņiem, datumiem un noilgumiem

10. Regulā (EEK, Euratom) Nr. 1182/71[6] ir noteikti vienādi vispārīgi noteikumi par termiņu, datumu un noilgumu noteikšanu attiecībā uz tiesību aktiem, ko pieņēmusi Padome vai Komisija.

Kopējās lauksaimniecības politikas finansēšana

11. Ar Regulas (EEK) Nr. 729/70[7] 1. pantu tika izveidots Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonds (turpmāk tekstā – "ELVGF") kā daļa no Kopienas budžeta. Regulas 8. panta 1. punktā dalībvalstīm noteikts pienākums pārliecināties, ka ar ELVGF finansētie darījumi faktiski ir veikti un izpildīti pareizi, lai novērstu pārkāpumus un atgūtu summas, kas zaudētas pārkāpuma vai neuzmanības dēļ.

12. Ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 595/91[8] ieviesa noteikumus Regulas Nr. 729/70 8. panta piemērošanai. Saskaņā ar Regulas Nr. 595/91 3. pantu dalībvalstīm bija jāziņo Komisijai par pārkāpumiem, kas konstatēti administratīvas vai tiesas izmeklēšanas rezultātā. 7. panta 1. punktā bija paredzētas tiesības dalībvalstīm paturēt 20 % no atgūtajiem līdzekļiem, ja piemērojamo noteikumu "pārkāpums nav [bijis] būtisks".

13. Padomes Regulas (EK) Nr. 1290/2005[9] 32. panta 1. punkts no 2006. gada 16. oktobra piemērojams attiecībā uz gadījumiem, par kuriem paziņots saskaņā ar Regulas Nr. 595/91 3. pantu un par kuriem līdz šim datumam nav notikusi pilnīga līdzekļu atgūšana[10]. Tajā noteikts: "Summas, kas atgūtas pēc pārkāpuma vai nolaidības gadījuma, kā arī no tām uzkrātos procentus pārskaita maksātājam, kas tos pieskaita ELGF piešķirtiem ieņēmumiem mēnesī, kad naudu faktiski saņem"[11].

Cukura nozare

14. ES ir pasaules lielāko cukura ražotāju vidū[12]. Tirgus kopējā organizācija cukura nozarē sniedz finansiālu atbalstu vienīgi cukuram, kas ražots atbilstoši noteiktām kvotām (A un B cukurs). Cukurs, kura daudzums pārsniedz A un B ražošanas kvotas, ir vai nu jāuzkrāj, lai to izmantotu nākamā gada A ražošanas kvotas ietvaros, vai arī jārealizē ārpus ES pasaules tirgū, nesaņemot nekādas eksporta kompensācijas. Līdz ar to ražotājam, kas ražo cukuru, pārsniedzot tam piešķirtās ražošanas kvotas, ir jāuzkrāj cukurs, ja tas nevēlas eksportēt.

6 — Padomes 1971. gada 3. jūnija Regula, ar ko nosaka laikposmiem, datumiem un termiņiem piemērojamus noteikumus (OV L 124, 1. lpp., OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 1. nod., 1. sēj., 51. un 52. lpp.).

7 — Padomes 1970. gada 21. aprīļa Regula par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu (OV L 94, 13. lpp.), ar grozījumiem, kas paredzēti Padomes 1995. gada 22. maija Regulā (EK) Nr. 1287/95 (OV L 125, 1. lpp.). Padomes 1999. gada 17. maija Regula (EK) Nr. 1258/1999 (OV L 160, 103. lpp.) aizstāja Regulu Nr. 729/70 attiecībā uz izdevumiem, kas radušies pēc 2000. gada 1. janvāra.

8 — Padomes 1991. gada 4. marta Regula par pārkāpumiem un tādu summu atgūšanu, kas nepareizi izmaksātas saistībā ar kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu un informācijas sistēmas organizēšanu šajā jomā, kā arī par Regulas (EEK) Nr. 283/72 atcelšanu (OV L 67, 11. lpp., OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 3. nod., 11. sēj., 171.–175. lpp.), kas atcelta un aizstāta ar Komisijas 2006. gada 14. decembra Regulu (EK) Nr. 1848/2006 (OV L 355, 56. lpp.).

9 — Padomes 2005. gada 21. jūnija Regula par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu (OV L 209, 1. lpp.). Lai īstenotu kopējās lauksaimniecības politikas (turpmāk tekstā – "KLP") mērķus, ar 2. pantu izveidots Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds (turpmāk tekstā – "ELGF"), ko finansē no Eiropas Kopienu budžeta.

10 — Regulas Nr. 1290/2005 49. panta trešā punkta otrais ievilkums.

11 — Regulas Nr. 595/91 7. panta 1. punkts tika dzēsts ar Regulas Nr. 1290/2005 46. pantu. Saskaņā ar minētās regulas 32. panta 2. punktu dalībvalstis var paturēt 20 % no atgūtajām summām kā "atgūšanas izmaksas", izņemot, ja par pārkāpumu vai nolaidību ir vainojamas to pārvaldes iestādes vai citas iestādes.

12 — "Kopējā cukura tirgus organizācija", ko publicējis Eiropas Komisijas Lauksaimniecības direktorāts (AGRI/63362/2004); skat. arī www.fao.org, "Pārtikas tirgus globālā analīze cukuram 2008. gada novembrī".

15. Kompensāciju sistēma, lai atmaksātu radušās cukura uzglabāšanas izmaksas katrā tirdzniecības gadā [13], attiecīgi, ir paredzēta Padomes Regulas (EEK) Nr. 1785/81 [14] 8. panta 1. punktā. Šīs sistēmas finansēšanai dalībvalstīm jāpiemēro maksājums un jāatmaksā radušās uzglabāšanas izmaksas [15].

16. Padomes Regulas (EEK) Nr. 1358/77 [16] preambulas trešajā apsvērumā bija paskaidrots, ka kopējam izmaksātajam kompensāciju apmēram jāatbilst kopējiem iekasētajiem maksājumiem.

17. Regulas Nr. 1358/77 1. pantā ir noteikts, ka uzglabāšanas izmaksas cukuram jāatmaksā dalībvalstīm. Saskaņā ar 4. pantu kompensācija tiek pamatota ar ikmēneša atskaitēm par uzglabātajiem daudzumiem. 6. un 7. panta dēļ kompensāciju shēmai būtu jābūt pašfinansējošai.

18. Komisijas Regulas Nr. 1998/78 [17] preambulas septiņpadsmitajā apsvērumā ir noteikts, ka ražotājiem jāatmaksā kompensācijas, uz kurām tiem nav bijušas tiesības.

19. 13. pantā paredzēts, ka personas, kurām ir tiesības uz kompensāciju, ne vēlāk kā katra mēneša 15. datumā iesniedz dalībvalstīm ziņas par krājumiem, par kuriem izmaksājama kompensācija. Saskaņā ar 14. panta 1. punktu, ja cukurs, par kuru maksājama kompensācija, tiek uzglabāts kopā ar cukuru, par ko tā nav maksājama, dalībvalstij jānodod šāds cukurs muitas vai administratīvajā uzraudzībā, kas nodrošina līdzvērtīgas drošības garantijas.

20. 15. pantā paredzēts, ka līdz katra mēneša 20. dienai dalībvalstīm attiecībā uz katru personu jānosaka kopējais kompensācijas apmērs un kopējais maksājuma apmērs. Ja pastāv nesakritības, 16. pantā ir paredzēta atpakaļejoša korekcija.

Valsts tiesību akti

21. *Marktorganisationsgesetz* (Likums par tirgus organizāciju) 14. panta 1. punktā noteikts, ka atmaksas prasījumi par īpašiem pabalstiem, tādiem kā uzglabāšanas izmaksu ieskaits, no to rašanās brīža ir apliekami ar procentiem, kuru likme par 3 % pārsniedz attiecīgo *Deutsche Bundesbank* [Vācijas Federālās bankas] noteikto diskonta likmi, ciktāl Eiropas Kopienu Padomes vai Komisijas tiesību aktos nav paredzēts citādi.

22. Saskaņā ar *Bürgerliches Gesetzbuch* (Vācijas Civilkodekss, turpmāk tekstā – "*BGB*") 197. un 201. pantu redakcijā, kas bija piemērojama līdz 2001. gada 31. decembrim, procentu parādu prasījumu noilgums iestājās pēc četriem gadiem, skaitot no gada beigām, kurā radās procentu prasījums. Saskaņā ar *BGB* 195. pantu redakcijā, kas spēkā no 2002. gada 1. janvāra, šis noilguma termiņš tika saīsināts līdz trīs gadiem. *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch* (Vācijas Civilkodeksa ievada likums) 229. panta 6. punktā noteikts, ka iepriekšējais četru gadu noilguma termiņš ir piemērojams procentiem, kas maksājami par periodu no 1999. līdz 2000. gadam.

23. Iesniedzējtiesa paskaidro, ka saskaņā ar Vācijas tiesībām, lai arī prasījums par procentiem ir saistīts ar pamata prasījumu, tas tomēr citādā veidā ir autonoms. Tas nozīmē, ka no noilguma termiņa viedokļa tas nevar tikt celts pēc tam, kad noilguši prasījumi par pamatsummu, tomēr citos aspektos tas rodas neatkarīgi un arī tā noilgums iestājas neatkarīgi.

13 — Atbilstoši tajā laikā spēkā esošajām regulām cukura tirdzniecības gads sākās 1. jūlijā un beidzās nākamā gada 30. jūnijā.

14 — Padomes 1981. gada 30. jūnija Regula par kopējo cukura nozares tirgus organizāciju (OV L 177, 4. lpp.), ko atceļ un aizstāj Padomes 1999. gada 13. septembra Regula (EK) Nr. 2038/1999 par kopējo cukura nozares tirgus organizāciju (OV L 252, 1. lpp.). Tagad ir piemērojama Padomes 2007. gada 22. oktobra Regula (EK) Nr. 1234/2007, ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem (Vienotā TKO regula) (OV 2007, L 299, 1. lpp.).

15 — Regulas (EEK) Nr. 1785/81 8. panta 2. punkts.

16 — Padomes 1977. gada 19. jūnija Regula (EEK) Nr. 1358/77, kas nosaka vispārīgos noteikumus uzglabāšanas izmaksu par cukuru ieskaitam un atceļ Regulu (EEK) Nr. 750/68 (OV L 156, 4. lpp.), kura atcelta un aizstāta ar Padomes 2001. gada 19. jūnija Regulu (EK) Nr. 1260/2001 par kopējo tirgus organizāciju cukura nozarē (OV L 178, 1. lpp.).

17 — Komisijas 1978. gada 18. augusta Regula (EEK) Nr. 1998/78, ar ko nosaka vispārīgus noteikumus uzglabāšanas izmaksu par cukuru ieskaitam (OV L 231, 5. lpp.).

24. Iesniedzējtiesa norāda, ka problēmas var rasties it īpaši tādā gadījumā, ja valsts tiesībās ir paredzēts, ka procenti var tikt pieprasīti tikai par laika posmu pēc sodīšanas par pārkāpumu; tad tie varētu būt noilguši, vēl pirms tie ir radušies.

25. Saskaņā ar *Verwaltungsverfahrensgesetz* (Administratīvā procesa likums, turpmāk tekstā – "VwVfG") 53. panta 1. punktu administratīvs akts, kas pieņemts, lai nodibinātu vai īstenotu prasību publisko tiesību juridiskās personas vārdā, atliek [*suspends*] noilguma termiņu [18] attiecībā uz šo prasību līdz administratīvā akta spēkā stāšanās brīdim vai sešiem mēnešiem pēc procesa noslēgšanas.

Fakti, procedūra un iesniedzējtiesas jautājumi

26. 1994./95., 1995./96. un 1996./97. cukura tirdzniecības gadā *Pfeifer & Langen KG* (turpmāk tekstā – "*Pfeifer*") iesniedza ikmēneša pieteikumus par cukura uzglabāšanas izmaksu atmaksu, kas tika apmierināti.

27. Pēc veiktas izmeklēšanas *Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung* (Federālā Lauksaimniecības un pārtikas iestāde, turpmāk tekstā – "*Bundesanstalt*") pieņēma lēmumus, kuros noteikts, ka uzglabāšanas izmaksas, kas kompensētas par šiem tirdzniecības gadiem, jāatmaksā, jo *Pfeifer* pārkāpuma dēļ guvis nepamatotu priekšrocību. Uzņēmums savos pieteikumos norādījis nepamatoti lielu cukura daudzumu, par ko veicama uzglabāšanas izmaksu atmaksa.

28. Prāvas iesniedzējtiesās ir, pirmkārt, par prasību par uzglabāšanas izmaksu atmaksu (turpmāk tekstā – "pamatsumma") un, otrkārt, prasību par procentiem par pamatsummu (turpmāk tekstā – "procentu parāds") [19].

29. Saistībā ar pamatsummu *Bundesanstalt* 2003. gada 30. janvārī pieņēma trīs lēmumus (turpmāk tekstā – "galvenie lēmumi"), nosakot, ka summas atprasāmas ar procentiem no to saņemšanas datuma. Maksājamo procentu apmēra aprēķināšana tika atstāta vēlākiem lēmumiem.

30. *Pfeifer* galvenos lēmumus pārsūdzēja. 2006. gada 10. oktobrī *Bundesanstalt* noraidīja *Pfeifer* prasību pēc būtības, bet nolēma samazināt pamatsummas apmēru. *Pfeifer* uzsāka tiesvedību, pārsūdzot *Bundesanstalt* lēmumu par apelācijas sūdzības noraidīšanu.

31. *Pfeifer* 2006. gada 15. novembrī samaksāja pamatsummu EUR 469 941,12 apmērā.

32. *Bundesanstalt* pēc tam pieņēma 2007. gada 13. aprīļa lēmumu, prasot samaksāt procentu maksājumus EUR 298 650,27 apmērā par pamatsummu (turpmāk tekstā – "pirmais lēmums par procentiem").

33. *Pfeifer* šo lēmumu pārsūdzēja. It īpaši tas iebilst pret prasījumu samaksāt procentus EUR 119 984,27 apmērā par periodu no 1999. līdz 2002. gadam, pamatojot ar to, ka šādam prasījumam ir iestājies noilgums.

34. Turklāt *Pfeifer* apgalvo, ka *Bundesanstalt* prasījums par procentiem bija noildzis arī pirms pirmā lēmuma par procentiem pieņemšanas (turpmāk tekstā – "noilguma jautājums"). Tas uzskata, ka procenti maksājami tikai par periodu pēc 2007. gada 13. aprīļa [20].

18 — Valsts tiesību aktos ir izmantots darbības vārds "hemmen", ko angļu valodā vistuvāk var atveidot ar vārdu "suspend" [atliek]. Tomēr Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta formulējumā ir izmantots vārds "interrupted" [pārtrauc] (franciski – "est interrompue" un vāciski – "wird [..] unterbrochen"). Šo secinājumu pārējā daļā es izmantošu terminus "suspend" un "interrupt" kā savstarpēji aizstājamus.

19 — Valsts tiesu lietvedībā ir arī prasības saistībā ar 1988.–1997. tirdzniecības gadu. Tomēr šis lūgums par prejudiciālo nolēmumu attiecas tikai uz 1994./95., 1995./96. un 1996./97. tirdzniecības gadu.

20 — Skat. tālāk 111. punktu.

35. 2007. gada 22. oktobrī *Bundesanstalt* pieņēma atkārtotu lēmumu attiecībā uz procentu parādu (turpmāk tekstā – "otrais lēmums par procentiem"). Tas piekrita, ka četru gadu noilguma termiņš, kas piemērojams šādiem parādiem, nozīmēja, ka prasījums par procentiem par periodu no 1997. līdz 1998. gadam bija noildzis brīdī, kad tika pieņemti galvenie lēmumi.

36. *Bundesanstalt* tomēr uzskata, ka galvenie lēmumi pārtrauca noilguma ritējumu attiecībā uz procentu prasījumiem. Līdz ar to attiecībā uz procentiem par periodu pēc 1999. gada 1. janvāra (EUR 237 644,17), tāsprāt, nav iestājies noilgums.

37. 2007. gada 14. novembrī *Pfeifer* cēla prasību *Verwaltungsgericht Köln* (Ķelnes Administratīvā tiesa), prasot otrā lēmuma par procentiem atcelšanu tiktāl, ciktāl tas attiecas uz procentiem par periodu no 1999. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 31. decembrim (EUR 119 984,27). Tas ir samaksājis procentu parādu par vēlākajiem gadiem.

38. Ar 2009. gada 25. novembra spriedumu *Verwaltungsgericht* atcēla otro lēmumu par procentiem tā pārsūdzētajā daļā. Tā norādīja, ka noilguma jautājumam nebija nozīmes. Tā uzskatīja, ka prasījums par procentiem pamatots ar *Marktorganisationsgesetz* 14. pantu [21]. Saskaņā ar šo noteikumu prasījumi par īpašu labumu atmaksu ir apliekamas ar procentiem "no datuma, kad tās radušās". Taču atmaksāšanas prasījums esot radies tikai galveno lēmumu paziņošanas brīdī, līdz ar to procentu maksāšanas pienākums neattiecoties uz iepriekšējiem laika posmiem.

39. *Bundesanstalt* iesniedza kasācijas sūdzību *Bundesverwaltungsgericht*. Tā apgalvo, ka galvenie lēmumi atcēla kompensāciju par uzglabāšanas izdevumiem ar atpakaļejošu spēku, līdz ar to *Pfeifer* iestājās pienākums maksāt procentus par nepamatoti izmaksātajām summām kopš to saņemšanas.

40. *Bundesverwaltungsgericht* ir uzdevusi Tiesai šādus jautājumus prejudiciālā nolēmuma sniegšanai:

"1) Vai [Regulas Nr. 2988/95] 3. pants ir piemērojams arī tādu procentu prasījumu noilgumam, kas saskaņā ar valsts tiesībām ir maksājami, atmaksājot pārkāpuma dēļ nelikumīgi iegūtu labumu?

Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša:

2) Vai saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punktu noteiktajā [termiņu] salīdzinājumā ir jāieskaita tikai termiņa ilgums vai jāņem vērā arī valsts noteikumi, saskaņā ar kuriem termiņa sākums, neizvirzot nekādas citas prasības, tiek attālināts uz tā kalendārā gada beigām, kurā (šajā gadījumā: procentu) prasījums rodas?

3) Vai noilguma termiņu arī attiecībā uz procentu prasījumiem sāk skaitīt no pārkāpuma izdarīšanas vai nepārtraukta vai vairākkārtēja pārkāpuma beigšanās brīža, pat ja procentu prasījumi attiecas tikai uz vēlāku laika periodu un tādēļ rodas tikai vēlāk? Vai nepārtrauktu vai vairākkārtēju pārkāpumu gadījumā noilguma sākums ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otro daļu arī attiecībā uz procentu prasījumiem tiek attlikts līdz pārkāpuma beigšanās brīdim?

4) Kad saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta trešās daļas otro teikumu beidzas atbildīgās iestādes lēmuma, ar kuru tiek konstatēts strīdīgais (šajā gadījumā: procentu) prasījums, pārtraucošais raksturs?"

41. Rakstiskus apsvērumus iesniedza *Pfeifer*, *Bundesanstalt* un Komisija. *Peifer* un Komisija sniedza mutvārdu apsvērumus 2011. gada 17. oktobra tiesas sēdē.

21 — Skat. iepriekš 21. punktu.

Vērtējums

Pirmais jautājums

42. Iesniedzējtiesa savā pirmajā jautājumā jautā, vai noilguma termiņš, kas noteikts Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā, piemērojams procentu prasījumiem saskaņā ar valsts tiesībām papildus pamatsummas atgūšanai.

Ievada piezīmes

43. Regulas Nr. 2988/95 mērķis ir paredzēt vispārīgus noteikumus pārkāpumu novēršanai. Šajā kontekstā noteikumi, kuros ir noteikti noilguma termiņi, arī ir vispārīga rakstura. Likumdevēja mērķis ar šādu vispārīgu noteikumu par noilgumu bija noteikt minimālo periodu, kas jāpiemēro visām dalībvalstīm, un atteikties no iespējas atgūt summas, kas nepamatoti saņemtas no ES budžeta četrus gadus pēc tam, kad noticis pārkāpums [22].

44. Attiecīgi Regulas Nr. 2988/95 1. panta 1. punktā ir paredzēta "struktūra viendabīgām pārbaudēm un administratīviem pasākumiem, un sodu sankcijām, kas saistītas ar pārkāpumiem attiecībā uz Kopienas tiesību aktiem" [23].

45. 2. panta 1. punktā ir noteikts, ka administratīvās pārbaudes, pasākumi un sodi ir jāpiemēro, lai nodrošinātu pareizu Kopienas tiesību piemērošanu. 2. panta 3. punktā noteikts, ka šādu pasākumu būtību un apjomu nosaka Kopienu tiesības.

46. Tā kā Regula Nr. 2988/95 ir vispārīgs pasākums, 2. panta 4. punktā ir paredzēts, ka, ievērojot Kopienu tiesības, kārtība pārbaužu, pasākumu un sodu piemērošanai jānosaka dalībvalstu tiesību aktos. Tātad, nepastāvot speciāliem Regulas Nr. 2988/95 noteikumiem, ir jāraugās, pirmkārt, uz attiecīgajiem ES nozares noteikumiem un, otrkārt, uz valstu tiesībām.

47. 3. panta 1. punkta pirmajā apakšpunktā ir ietverts vispārīgs noteikums par noilgumu, ar ko noteikts visās dalībvalstīs piemērojamais minimālais termiņš [24]. Tajā noteikts, ka nozares noteikumi var paredzēt īsāku termiņu, kas nevar būt mazāks kā trīs gadi. Tiesa ir nospriedusi, ka atsauce uz "nozares noteikumiem" 3. panta 1. punktā attiecas uz ES tiesībām, nevis valstu tiesībām [25].

48. Izskatāmajā lietā attiecībā uz pamatsummu ir piemērojams noilguma termiņš, kas noteikts 3. panta 1. punktā, jo nav nozares noteikumu, kas noteiktu noilgumu attiecībā uz nepamatoti veiktu kompensāciju par cukura uzglabāšanu atgūšanu.

49. 4. panta 1. punktā ir noteikts, ka administratīviem pasākumiem saistībā ar pārkāpumu jāietver nepamatoti gūtā labuma atgūšana, kas izpaužas kā pienākums atmaksāt summas, kurām iestājies termiņš vai kuras saņemtas nepamatoti. 4. panta 2. punktā noteikts: "Piemērojot 1. punktā minētos pasākumus, atgūst tikai iegūtos labumus, un, *ja tā paredzēts*, procentus, ko var noteikt pēc vienotas likmes" (*autora izcēlums*). Šī ir vienīgā tiešā atsauce uz procentiem Regulā Nr. 2988/95.

22 — Skat. 2011. gada 5. maija spriedumu apvienotajās lietās C-201/10 un C-202/10 *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading* (Krājums, I-3545. lpp., 24. punkts).

23 — Skat. 2009. gada 29. janvāra spriedumu apvienotajās lietās no C-278/07 līdz C-280/07 *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c. (Krājums, I-457. lpp., 20. punkts).

24 — Skat. spriedumu apvienotajās lietās *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c. (minēts iepriekš 23. zemsvītras piezīmē, 27. punkts).

25 — Skat. 2010. gada 22. decembra spriedumu lietā C-131/10 *Corman* (Krājums, I-14199. lpp., 41. punkts).

50. Šajā lietā pamata prasījums – atmaksāt uzglabāšanas izdevumus par saražoto cukuru, kura daudzums pārsniedz ražošanas kvotas, – attiecas uz administratīvu pasākumu, kas paredzēts Regulas Nr. 2988/95 4. pantā (nevis administratīvo sodu, kas paredzēts 5. pantā). Procentu prasījums, kas izriet no šīs pamata prasījuma, ir iemesls tiesvedībai, kuras ietvaros lūgts sniegt šo nolēmumu.

51. Principā procentu prasījums var rasties tikai no prasījuma par pamatsummas samaksu. Tādējādi prasība par procentu samaksu ir pakārtota pamata prasībai par parāda atmaksu [26]. Valsts tiesas konstatētie fakti un aprakstītie valsts noteikumi rāda, ka tas tā ir izskatāmajā lietā.

52. No 4. panta 2. punkta formulējuma izriet, ka procentu maksājuma pieprasīšana ir pasākums, ko var īstenot vienlaikus ar nepamatoti gūta labuma atprasīšanu. Attiecīgi man šķiet, ka Regulas Nr. 2988/95 izpratnē procentu parāds ir pakārtots pamata parādam. Tas nav daļa no nepamatoti gūtā labuma.

Vērtējums

53. Tekstā nepastāvot tiešai vai netiešai atsaucei uz tiesvedību par procentu samaksu, vai Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta piemērošanas jomā ietilpst pakārtots prasījums par procentu samaksu?

54. Tāpat kā iesniedzējtiesa, *Bundesanstalt* uzskata – pat ja procentu atgūšanu regulē ES tiesības, Regulas Nr. 2988/95 3. pants ir piemērojams tikai attiecībā uz maksājamo pamatsummu pārkāpuma gadījumā, un nevis pakārtotiem prasījumiem par procentu samaksu.

55. *Pfeifer* norāda, pirmkārt, ka ES tiesībās nav skaidru normu par procentu parādiem, otrkārt, ka iesniedzējtiesas pirmais jautājums ir par Regulas Nr. 2988/95 4. panta interpretāciju, no kura 2. punkta sistēmas un formulējuma izriet, ka procenti nav pamatsummas daļa, ko var atprasīt kā restitūciju, treškārt, ka 4. pants ir kā patstāvīga norma attiecībā pret 3. pantu un, visbeidzot, ka procentu parādi ir pakārtoti pamatsummai un līdz ar to uz tiem būtu jāattiecina atsevišķs regulējums par noilguma termiņu darbību.

56. Komisija uzskata, ka procentu parādi ietilpst Regulas Nr. 2988/95 3. panta piemērošanas jomā. Saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 4. pantu, lai atprasītu nepamatoti gūtu labumu, piemērojami administratīvi pasākumi. Procentu parādi tiek atgūti, piemērojot šādus pasākumus. Līdz ar to 3. pantā netieši ir paredzēts četru gadu noilguma termiņš, kas sākas brīdī, kad izdarīts pārkāpums, procentu parādu atgūšanai. Komisija papildus pamato, ka Regula Nr. 2988/95 jāpiemēro, lai nodrošinātu, ka procentu parādus neuzskata par patstāvīgiem parādiem neatkarīgi no pamatsummas saskaņā ar valsts tiesībām. Līdz ar to Regulā Nr. 2988/95 ir paredzēts, ka prasījums par procentiem nenoilgst, pirms beidzies četru gadu noilguma termiņš, kas sākas, kad izdarīts pārkāpums (ievērojot visus noilguma ritējuma pārtraukumus).

57. Atšķirībā no iesniedzējtiesas *Bundesanstalt* un Komisija uzskata, ka procentu parādu atgūšanu kā tādu regulē ES tiesības. Šajā ziņā tās abas atsaucas uz Regulas Nr. 1290/2005 32. panta 1. punktu.

58. Komisijas ieskatā – Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzībai ES līmenī ir nepieciešams vispārīgs noteikums, kurā noteikts minimālais termiņš, kas piemērojams visās dalībvalstīs, procentu parādu atprasīšanai. Procentu maksājumi papildina ES budžetu, un tiem ir kompensācijas raksturs tādēļ, ka tie atspoguļo kaitējumu, kas budžetam radies tikmēr, kamēr nav ticis atmaksāts jebkurš pamatparāds.

26 — Acīmredzams izņēmums ir 2001. gada 8. marta spriedums apvienotajās lietās C-397/98 un C-410/98 *Metallgesellschaft* u.c. (*Recueil*, I-1727. lpp.), kas bija par zaudējumu atlīdzību un/vai naudas, kas samaksāta uzņēmumu nodokļa avansā (UNA) Ieņēmumu dienestam atbilstoši nodokļu tiesību regulējumam, ko Tiesa pēc tam atzina par diskriminējošu un attiecīgi par ES tiesību normām pretrunā esošu, izmantošanas vērtības restitūciju. Šajos īpašajos apstākļos, kad kaitējums tika nodarīts nevis ar pienākumu maksāt nodokli, bet gan ar pienākumu to samaksāt *avansā*, procentu atmaksas prasība, lai kompensētu naudas plūsmas samazinājumu, tiešām bija "konkrētās pamata tiesvedības galvenais priekšmets" (87. punkts).

59. *Bundesanstalt* uzskata, ka 3. panta 1. punktā nav ietverta tieša atsauce uz procentu prasījumiem. Līdz ar to šādi prasījumi neietilpst tajā noteiktā noilguma termiņa piemērošanas jomā un tās regulē valstu tiesību normas.

60. *Pfeifer* apgalvo, ka procentu pieprasīšanas mērķis ir izvairīties no konkurences kropļošanas, nevis aizsargāt ES finanšu intereses.

61. Vai procentu atgūšana ietilpst Regulas Nr. 2988/95 mērķos?

62. Regulas Nr. 2988/95 mērķis vispārīgi ir norādīts tās preambulā. Trešajā apsvērumā paredzēts: "[..] visās jomās jāapkaro darbības, kas kaitē Kopienu finanšu interesēm". Ceturtajā apsvērumā apstiprināts, ka normu mērķis ir cīnīties ar krāpšanu saistībā ar Kopienu finanšu interesēm [27].

63. Man šķiet, ka procentu atgūšanas mērķim ir nozīme tad, ja šādu maksājumu noteikšana ir Regulas Nr. 2988/95 mērķu starpā.

64. Šis mērķis ir divējāds. Pirmkārt, tādējādi tiek sniegta kompensācija personai, kas nevarēja lietot attiecīgos naudas līdzekļus. Procenti atspoguļo tās naudas, kas *Pfeifer* izmaksāta par daudz, vērtību laikā. Otrkārt, tā izslēdz jebkādas priekšrocības, kas *Pfeifer* varētu būt radušās, pārkāpuma dēļ saņemot pārāk lielu atbalstu, ja par šo atbalstu nebūtu maksājami procenti.

65. Manuprāt, šāds divējāds mērķis ir pilnībā atbilstošs Regulas Nr. 2988/95 mērķiem.

66. Turpinot – attiecībā uz Regulas Nr. 2988/95 formulējumu un sistēmu, manā ieskatā, lai gan 3. pantā nav ietverta tieša norāde, tajā noteiktais četru gadu noilguma termiņš būtu jāpiemēro arī procentu maksājumiem.

67. Tā kā procentu prasījumi (vispārīgi) ir pakārtoti prasījumam par nepamatota labuma atgūšanu, nebūtu pareizi sākt Regulas Nr. 2988/95 interpretēšanu ar to, ka procentu parādi atrodas pilnībā ārpus tās tvēruma.

68. Vispārīgais termins "tiesvedība" 3. panta 1. punkta pirmajā teikumā, kurā noteikts: "Lietas [tiesvedības] noilguma termiņš ir četri gadi no [..] pārkāpuma izdarīšanas brīža", nav nosacīts ar atrunu, kas paredz, ka tas piemērojams tikai attiecībā uz noteiktiem prasījumu veidiem, piemēram, prasījumiem par pamatsummu. Es tāpēc uzskatu, ka "tiesvedība" jāiztulko tādējādi, ka šis vārds attiecas gan uz prasījumiem par pamatsummas atmaksu (nepamatotā labuma), gan uz pakārtotiem prasījumiem par procentiem, kad tādi paredzēti valsts tiesībās. Šo nostāju pamato šādi iemesli. Pirmkārt, Regulas Nr. 2988/95 kontekstā "tiesvedība" attiecas primāri uz darbībām no kompetento iestāžu puses, lai novērstu pārkāpumu. Otrkārt, pakārtota prasība par procentiem ietilpst šajā vispārējā mērķī. Šīs pakārtotās prasības mērķis (prasot procentus) ir atgūt kompensāciju ES budžetam par līdzekļu, kas iegūti nepamatoti, lietošanu laika periodā.

69. Treškārt, Tiesa ir aprakstījusi dalībvalstis tādējādi, ka tās rīkojas ES budžetam par labu un tā vārdā, atgūstot maksājumus, kas nepamatoti gūti pārkāpuma dēļ [28]. Uzsākot tiesvedību par pakārtotu procentu prasījumu šajā kontekstā, dalībvalstis līdzīgi ceļ prasību ES budžeta vārdā.

70. Ceturtkārt, iesniedzējtiesa pieļauj kļūdu, uzskatot, ka gadījumā, ja valsts tiesībās paredzēta procentu piemērošana, visi tādējādi gūtie ienākumi tiek uzkrāti dalībvalsts, nevis Eiropas Savienības budžetā.

27 — Skat. spriedumu lietā *Corman* (minēts iepriekš 25. zemsvītras piezīmē, 36. punkts).

28 — Skat. spriedumu apvienotajās lietās *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c. (minēts iepriekš 23. zemsvītras piezīmē, 29. punkts).

71. Ir tiesa, ka kompensāciju sistēma uzglabāšanas izdevumu atmaksai ir izveidota tādējādi, lai tā būtu pašfinansējoša, nevis lai būtu avots ES budžeta ienākumiem [29]. Neraugoties uz to, summas, kas izmaksātas nepamatoti un atgūtas, tiek iemaksātas Kopienas budžetā (ievērojot dalībvalstu tiesības paturēt 20 % no šādām summām); un tādā apmērā, kā pakārtoti prasījumi par procentiem pieļauj valsts tiesības, visi procenti, kas atgūti, arī tiek iemaksāti Kopienas budžetā [30]. Līdz ar to gan pamatsummas, gan procentu atgūšana ietilpst Eiropas Savienības finanšu interešu jomā.

72. Manā ieskatā, mērķtiecīga Regulas Nr. 2988/95 interpretācija līdz ar to izraisa secinājumu, ka regula piemērojama arī procentu parādiem, kas var rasties tikai tad, ja pastāv ar tiem saistīts pamatsummas parāds, un līdz ar to uz tiem attiecināms noilguma termiņš, kas noteikts 3. panta 1. punktā.

73. Tādējādi gadījumā, kad pārkāpuma dēļ ticis gūts nepamatots labums, Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā noteiktais četru gadu termiņš regulē noilguma termiņu attiecībā uz procentu prasījumiem, kas paredzēti valsts tiesībās.

Otrais, trešais un ceturtais jautājums

Ievada piezīmes

74. Šāda interpretācija rada tūlītēju un sarežģītu problēmu: kā būtu piemērojama Regula Nr. 2988/95, nepastāvot detalizētiem tiešiem noteikumiem attiecībā uz pakārtotiem procentu prasījumiem?

75. Pārējie iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi ir cieši saistīti, jo tie izvirza specifiskus jautājumus par kārtību, kādā Regulā Nr. 2988/95 noteiktais noilguma termiņš varētu būt piemērojams šādiem procentu prasījumiem.

76. Acīmredzami, vērtējot jebkura noilguma termiņa darbību, ir izšķiroši noteikt brīdi, ar kuru termiņš sākas. Tomēr Regulā Nr. 2988/95 šajā aspektā par procentiem nekas nav noteikts. Tāpat tajā nav arī normu par procentu likmi vai to aprēķināšanas kārtību.

77. Tiesa ir nospriedusi, ka, nepastāvot ES noteikumiem, visi pakārtotie jautājumi saistībā ar nepamatoti veiktu maksājumu atmaksu, tostarp par procentu likmi un brīdi, ar kuru tie aprēķināmi, jānosaka saskaņā ar valsts tiesībām [31]. Tiešām, tiesvedības, lai atgūtu nepamatoti izmaksātu summu, gadījumā, kas ietilpst Regulas Nr. 2988/95 piemērošanas jomā, jebkādi procentu prasījumi obligāti jāceļ saskaņā ar valsts tiesībām, jo procentus var iekasēt vienīgi tad, ja tas paredzēts valsts tiesību normās [32].

78. Jebkādas valsts tiesību normas jāpiemēro, ievērojot dalībvalstu vispārējos pienākumus, kas izriet no LESD 325. panta 1. punkta, cīnīties ar krāpšanu un citām prettiesiskām darbībām, kas ietekmē Savienības finanšu intereses un ES tiesību vispārējos principus. Valsts tiesību noteikumiem, kas ietekmē 3. panta 1. punktā noteikta noilguma termiņa darbību (nosakot brīdi, ar kuru tas sākas), ir jāatbilst tiesiskās drošības prasībām [33]. Tāpēc jebkādi valsts tiesību noteikumi nevar būt nelabvēlīgāki par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām valsts teritorijā (līdzvērtības princips), un nevar būt tādi, kas padara par neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina atmaksas panākšanu (efektivitātes princips) [34].

29 — Skat. iepriekš 16. un 17. punktu.

30 — Skat. iepriekš 11.–13. punktu, kuros detalizēti izklāstīta likumdošanas vēsture.

31 — Skat. spriedumu apvienotajās lietās *Metallgesellschaft* (minēts iepriekš 26. zemsvītras piezīmē, 86. punkts).

32 — 4. panta 2. punkts. Ir iespējams, ka ES tiesību akti, kas regulē noteiktu nozari, varētu būt formulēti tā, lai paredzētu īpašus noteikumus procentu atmaksas prasībām par nepamatoti izmaksātu pamatsummu. Tā šajā gadījumā nav noticis.

33 — Skat. 2002. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-62/00 *Marks and Spencer* (*Recueil*, I-6325. lpp., 39. punkts un tajā minētā judikatūra), skat. arī tālāk 80. punktu.

34 — Skat. 2009. gada 24. marta spriedumu lietā C-445/06 *Danske Slagterier* (Krājums, I-2119. lpp., 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

79. Eiropas Revīzijas palāta (turpmāk tekstā – "Revīzijas palāta") nesen publicējusi īpašu ziņojumu ar virsrakstu "Nepamatoto maksājumu atgūšana saistībā ar kopējo lauksaimniecības politiku"[35]. Tā norāda, ka procentu piemērošana parādiem, kas radušies pārkāpuma dēļ, joprojām nav pilnībā saskaņota un ka lielākais vairums pasākumu (tādi kā procentu likmes nosakošie) tiek regulēts ar valstu tiesībām[36]. Līdz ar to, lai efektīvi aizsargātu ES finanšu intereses, Revīzijas palāta iesaka ES līmenī ieviest tiešus noteikumus par procentu parādu prasībām.

80. Tiesa jau tik sen atpakaļ – 1970. gadā – atzina, ka noteikumi, kas nosaka noilguma termiņus tiesvedībās, jānosaka iepriekš un tiem jāatbilst tiesiskās drošības principam[37].

81. Procesuālā loģika prasa, lai noteikumi, kas paredz noilguma termiņu, būtu daļa no noteikumu kopuma, kas ietver arī noilguma termiņa ilgumu, kritērijus tā ritējuma sākuma noteikšanai, notikumus, kas pārtrauc vai aptur noilguma termiņu, kā arī piemērojamo procentu likmi(es). Izstrādājot šādu noteikumu kopumu, jāņem vērā dalībvalstu kompetento iestāžu un saimnieciskās darbības subjektu intereses, kā arī Komisijas uzrauga loma ES finanšu interešu aizsardzībā.

82. Esmu nonākusi pie viedokļa, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkts var tikt interpretēts tā, ka tajā ir noteikts četru gadu noilguma termiņš procentu prasījumiem[38]. Tomēr no tā neizriet, ka Tiesai būtu jāizveido pilnīgi "noilguma noteikumi" procentiem, atrodot normas formulējumā vārdus, kas acīmredzami tur nav ietverti. Šāda rīcība būtu pretrunā tiesiskās drošības principam. ES likumdevējs var vēlēties apsvērt, vai nepastāv nepieciešamība pieņemt sīkākus vienotus noteikumus četru gadu noilguma termiņa piemērošanai procentu prasījumiem. Šobrīd šādi ES noteikumi nepastāv.

Otrais jautājums

83. Iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai, nosakot valsts noilguma termiņa ilgumu Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punkta piemērošanai, ir jāņem vērā tāds aspekts kā termiņa ritējuma sākuma atlikšana.

84. Valsts tiesa uzskata, ka otrā jautājuma kontekstā nozīme ir tikai 1999. un 2000. gadam. Tā uzskata, ka attiecībā uz 2001. un 2002. gadu piemērojamas grozītās valsts tiesību normas attiecībā uz procentu parādiem, kam piemērojams īsākais trīs gadu noilguma termiņš[39]. Tomēr 1999. un 2000. gadam piemērojami tieši Regulas Nr. 2988/95 noteikumi, kuros paredzēts četru gadu noilguma termiņš[40].

85. Valsts tiesa paskaidro, ka, ja Regula Nr. 2988/95 piemērojama procentiem, kas maksājami par 1999. gadu, prasījums daļā, kas attiecas uz periodu no 1999. gada 1. līdz 30. janvārim, ir noildzis, jo procentus varēja prasīt tikai pēc pamata lēmumu pieņemšanas 2003. gada 30. janvārī[41]. Tomēr, ja tiktu piemērotas valsts tiesības, noilguma termiņš izslēgtu laiku pirms 1999. gada 31. decembra, jo saskaņā ar valsts noteikumu noilguma termiņa ritējums tiek atlikts līdz tā kalendārā gada beigām, kurā prasījuma tiesības rodas[42].

86. Abi pamata prāvas dalībnieki uzskata, ka, veicot jebkuru salīdzinājumu ar četru gadu termiņu, kas noteikts Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā, bez noteiktā valsts noilguma termiņa ilguma jāņem vērā arī citi aspekti.

35 — Īpašais ziņojums Nr. 8/2011 pieejams www.eca.europa.eu.

36 — Skat. Īpašā ziņojuma Nr. 8/2011 33. punktu.

37 — Skat. 1970. gada 15. jūlija spriedumu lietā 41/69 *ACF Chemiefarm*/Komisija (*Recueil*, 661. lpp., 19. un 20. punkts).

38 — Skat. iepriekš 73. punktu.

39 — Skat. iepriekš 22. punktu.

40 — Skat. iepriekš 7. punktu.

41 — Skat. iepriekš 29. punktu.

42 — Skat. iepriekš 22. punktu.

87. Komisija norāda, ka Regula Nr. 2988/95 neietver normas par laika termiņu aprēķināšanu un ierobežojumiem. Līdz ar to Regulas Nr. 1182/71 3. panta 2. punkts ir jāpiemēro pēc analoģijas un ir jāskata kopsakarā ar Regulu Nr. 2988/95. Visbeidzot, salīdzinot noilguma termiņus procentu prasījumiem 3. panta 3. punkta piemērošanas mērķim, jebkuram termiņam, kas ir ilgāks par četriem gadiem, jāatbilst tiesiskās drošības principam.

88. Es piekrītu Komisijas apsvērumiem, ka, ciktāl Regula Nr. 2988/95 neietver noteikumus par laika termiņu aprēķināšanu, būtu jāpiemēro Regula Nr. 1182/71.

89. Vai valsts noteikumi, kas atliek noilguma termiņa sākumu uz kalendārā gada, kurā prasījuma tiesības rodas, beigām, ir piemērojami kopā ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā noteikto termiņu?

90. No manas atbildes uz pirmo jautājumu izriet, ka es uzskatu, ka noilguma termiņš procentu prasījumiem ir četri gadi, kā tas noteikts Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā. Turklāt, ņemot vērā, ka šī norma ir tieši piemērojama, no tā neizbēgami izriet, ka termiņš, kas ir īsāks par trīs gadiem, ir neatbilstošs regulai [43].

91. Jautājums par to, kā tieši piemērojamais četru gadu noilguma termiņš attiecas uz procentu prasījumiem par 2000. un 2001. gadu, ir jālemj valsts tiesai.

92. Man jānorāda, ka Tiesa ir noteikusi, ka ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punktu tiek dota dalībvalstīm plaša rīcības brīvība noteikt *garākus* noilguma termiņus pārkāpumu gadījumos, lai aizsargātu ES finanšu intereses [44].

93. Noteikumiem, ko dalībvalstis pieņēmušas un piemēro, lai cīnītos ar krāpšanu, kas ietekmē Eiropas Savienības finanšu intereses, ir jāatbilst ES tiesību vispārējiem principiem šajā aspektā. Konkrētāk, noteikumiem, kuros noteikti noilguma termiņi, jāīsteno tiesiskās drošības princips [45].

94. Līdz ar to Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punkta mērķiem – valsts tiesību normas, kas pagarina noilguma termiņu, ir jāņem vērā, veicot jebkādu salīdzinājumu ar vispārīgo četru gadu noilguma termiņu, kas noteikts 3. panta 1. punktā, lai noteiktu noilguma termiņa garumu procentu prasījumiem.

Trešais jautājums

95. Iesniedzējtiesas trešajam jautājumam ir divas daļas.

96. Sava jautājuma pirmajā daļā iesniedzējtiesa jautā, vai noilguma termiņš procentu prasījumiem sākas, kad pārkāpums noticis (Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmais apakšpunkts), vai arī, kad izbeigts ilgstošs vai atkārtots pārkāpums (3. panta 1. punkta otrais apakšpunkts); un kā tas ir ietekmēts, ja procentu prasījumi saskaņā ar valsts tiesībām rodas vēlāk, piemēram, pēc tam, kad beigusies tiesvedība par pārkāpumu.

97. *Pfeifer* norāda, ka noilguma termiņš procentiem sākas brīdī, kad pamatsummu pieprasa kompetentās iestādes. *Bundesanstalt* uzskata, ka brīdi, kurā noilguma termiņš procentu prasījumiem sākas, nosaka valsts tiesības. Komisija uzskata, ka noilguma termiņš sākas, kad noticis pārkāpums.

98. No *Bundesanstalt* rakstveida atbildes uz Tiesas uzdotajiem jautājumiem es saprotu, ka pārkāpuma raksturs – vai tas ir ilgstošs vai atkārtots – joprojām ir strīdīgs pamata prāvā. Iesniedzējtiesa līdz ar to vēl nav noteikusi, vai pārkāpumam piemērojams 3. panta 1. punkta pirmais vai otrais apakšpunkts.

43 — Skat. spriedumu apvienotajās lietās *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c. (minēts iepriekš 23. zemsvītras piezīmē, 27. un 28. punkts) un spriedumu apvienotajās lietās *Ze Fu Fleischhandel* u.c. (minēts iepriekš 22. zemsvītras piezīmē, 24. punkts).

44 — Skat. spriedumu lietā *Corman* (minēts iepriekš 25. zemsvītras piezīmē, 54. punkts).

45 — Spriedums apvienotajās lietās *Ze Fu Fleischhandel* u.c. (minēts iepriekš 22. zemsvītras piezīmē, 30. un 32. punkts un tajos minētā judikatūra).

99. Man šķiet, ka šī jautājuma izlemšana tomēr ir nepieciešamais pirmais solis, lai noteiktu, kad sākas noilguma termiņš procentu prasījumiem.

100. Spriedumā lietā *Vonk Dairy Products BV*[46] Tiesa nosprieda, ka ilgstošu vai atkārtotu pārkāpumu ir izdarījis Kopienas saimnieciskās darbības subjekts, kurš gūst ekonomisku labumu no vairākiem līdzīgiem darījumiem, kas pārkāpj to pašu Kopienu tiesību normu. Valsts tiesas kompetencē, piemērojot šo skaidrojumu un ņemot vērā izskatāmās pamata prāvas faktus, ir noteikt, vai notikusī darbība ir ilgstošs vai atkārtots pārkāpums[47].

101. Tiktāl, ciktāl jautājums ir par noilguma termiņa sākumu, 3. panta 1. punkta formulējums (kas atsaucas uz brīdi, kad noticis pārkāpums saskaņā ar 1. panta 1. punktu) attiecas uz pašu pārkāpumu, nevis jebkādu pakārtotu procentu prasījumu. Nepastāv nekas, kas norādītu, kad sākas noilguma termiņš procentu prasījumiem. Man jāpiebilst, ka ne vienmēr ir iespējams noteikt pamatsummu (t.i., nepamatoto labumu) tajā brīdī, kad noticis pārkāpums[48]. Šādos apstākļos ir tikpat neiespējami noteikt jebkādus pakārtotus procentu prasījumus.

102. Nepastāvot tieši noteiktām ES normām, jautājums ir jāregulē valsts tiesību normām. Ja ES likumdevējs uzskata, ka brīdis, kad rodas procentu prasījums, ir jāsaskaņo, jāpieņem, ka tas rīkosies, lai sasniegtu šo mērķi.

103. Valsts tiesai līdz ar to vispirms jānoskaidro, vai piemērojams 3. panta 1. punkta pirmais vai otrais apakšpunkts. Tad tai jāpiemēro valsts normas, lai noteiktu, kad sākas noilguma termiņš procentiem. Šīs normas jāpiemēro tā, lai tiktu ņemta vērā procentu prasījumu pakārtotā būtība tiktāl, ciktāl nav iespējams pārliecināties, kāds ir procentu prasījums pirms pamatsummas noteikšanas.

104. Ar trešā jautājuma otro daļu iesniedzējtiesa jautā, kad sākas noilguma termiņš procentu prasījumiem ilgstošu vai atkārtotu pārkāpumu gadījumos (3. panta 1. punkta otrais apakšpunkts).

105. Komisija uzskata, ka noilguma termiņš procentu parādiem sākas, pirms pārkāpumi izbeigti, un tas tiek atlikts līdz brīdim, kad ilgstošs vai atkārtots pārkāpums tiek izbeigts.

106. Mana atbilde uz pirmo trešā jautājuma daļu *mutatis mutandis* ir piemērojama procentu prasījumiem ilgstošu vai atkārtotu pārkāpumu gadījumā. Es uzskatu, ka Regulā Nr. 2988/95 nav noteikts, kad noilguma termiņš sākas attiecībā uz procentu prasījumiem. Līdz ar to dalībvalstis saglabā iespēju piemērot valsts tiesību normas, kurās noteikts, kad šādiem prasījumiem sākas noilguma termiņš.

Ceturtais jautājums

107. Savā pēdējā jautājumā valsts tiesa vēlas noskaidrot, kādā apmērā galvenie lēmumi un konstatētā atbildība par procentu samaksu (2003. gada 30. janvārī) pārtrauc noilguma termiņu, kas noteikts Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā.

108. Iesniedzējtiesa izsaka apsvērumu, ka galvenie lēmumi pārtrauc noilguma termiņu attiecībā uz pamatsummu un procentu prasījumu. Pēc galveno lēmumu pieņemšanas sākās jauns noilguma termiņš, kas beidzās 2007. gada 31. janvārī. Līdz ar to prasījums par procentiem jau būtu noildzis, pirms pirmais lēmums par procentiem tika pieņemts 2007. gada 13. aprīlī[49].

46 — 2007. gada 11. janvāra spriedums lietā C-279/05 (Krājums, I-239. lpp., 41. punkts).

47 — Skat. sprieduma 43. punktu.

48 — Regulas Nr. 2988/95 1. panta 2. punktā pārkāpums definēts kā Kopienu tiesību normas pārkāpums, ko izdarījis saimnieciskās darbības subjekts. Tomēr ne visi šādi pārkāpumi nekavējoties rada pamatu celt prasības to izdarīšanas brīdī. Skat., piemēram, 2011. gada 21. decembra spriedumu lietā C-465/10 *Ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer et des Collectivités territoriales* (publisko iepirkumu procedūras nepareiza piemērošana).

49 — Skat. iepriekš 34. punktu.

109. Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka galvenie lēmumi noteica arī procentu maksāšanas pienākumu. Līdz ar to tā jautā, vai notiekoša tiesvedība (vai izmeklēšana) saistībā ar pamatsummu var pārtraukt noilguma termiņu procentu prasījumam.

110. *Bundesanstalt* norāda, ka tikmēr, kamēr notiek tiesvedība par kompetentās iestādes lēmumiem, noilguma perioda ritējums ir apturēts.

111. *Pfeifer* nošķir pamatsummas un procentu parādu. Tas uzskata, ka tikai kompetento iestāžu lēmumi par procentu parādiem var apturēt šāda prasījuma noilguma termiņu. 2003. gada 30. janvāra lēmumi bija tikai par pamatsummu. Tādējādi tie nevarēja pārtraukt noilguma termiņu procentu parādiem Regulas Nr. 2988/95 3. panta izpratnē. Līdz ar to četru gadu noilguma termiņš daļai no maksājamajiem procentiem jau bija beidzies brīdī, kad tika pieņemts lēmums par procentiem.

112. Komisija Regulas Nr. 2988/95 3. panta 2. punktu (kurā noteikts, ka termiņš lēmuma par administratīvo *sodu* izpildei ir trīs gadi) tulko kā pēc analoģijas piemērojamu administratīviem pasākumiem [50], tiklīdz kompetentās iestādes paziņoja lēmumu par nepamatoti gūta labuma atgūšanu. Komisija turklāt apgalvo, ka jautājumu par noilguma termiņa pārtraukumu vai apturēšanu regulē valsts tiesību normas.

113. Man šķiet, ka 3. panta 1. punkta trešā apakšpunkta pirmais teikums var tikt iztulkots vienīgi kā norāde uz četru gadu noilguma termiņu, kas noteikts 3. panta 1. punkta pirmajā apakšpunktā. Līdz ar to četru gadu termiņa piemērošanas gadījumā to pārtrauc tikai darbības, kas ietilpst 3. panta 1. punkta trešā apakšpunkta piemērošanas jomā.

114. Vai kompetento iestāžu darbības, par kurām paziņots parādniekam, saistībā ar izmeklēšanu vai tiesvedību par pamatsummu pārtrauc arī tiesvedības saistībā ar pakārtotu procentu prasījumu?

115. Man jānorāda, ka *Bundesanstalt* noraidīja *Pfeifer* sākotnējo apelāciju par galvenajiem lēmumiem, tomēr ar 2006. gada 10. oktobra lēmumu samazināja maksājamo pamatsummu [51]. Šis lēmums bija kompetentās iestādes darbība, par ko paziņots konkrētajām personām un kas attiecas uz pārkāpumu izmeklēšanu vai iztiesāšanu, Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta trešā apakšpunkta izpratnē.

116. Noilguma termiņš pēc katra pārtraukuma atsākas [52]. Noilguma termiņš pamatsummām līdz ar to atsākās no jauna pēc tā lēmuma. Tā kā procentu parāds ir pakārtots, 2006. gada 10. oktobra lēmuma pārtraucošā ietekme attiecībā uz pamatsummām principā ietekmētu arī noilguma termiņu procentu prasījumam. Tomēr valsts tiesai ir vēl jānosaka, vai pārkāpums konkrētajā lietā ir ilgstošs vai atkārtots [53]; un šis konstatējums ir būtisks elements, lai noteiktu, kā 2006. gada 10. oktobra lēmums ietekmē noilguma termiņu saistībā ar procentu prasījumu. Es neuzskatu, ka Tiesa var šajā jautājumā virzīties tālāk.

117. Valsts tiesa turpinot norāda, ka galvenie lēmumi, kas ir tiesvedības priekšmets (*Pfeifer* pārsūdzības rezultātā), vēl nav galīgi un izpildāmi. Ņemot vērā šo priekšvēsturi, tā jautā, kad Regulas Nr. 2988/95 izpratnē beidzas noilguma ritējuma pārtraukums.

118. Lai atbildētu uz iesniedzējtiesas jautājumu, jāsāk ar procentu prasījumu pakārtoto raksturu [54].

50 — Skat. iepriekš 7. punktu.

51 — Skat. iepriekš 30. punktu.

52 — 2010. gada 28. oktobra spriedums lietā C-367/09 *SGS Belgium* (Krājums, I-10761. lpp., 67. punkts).

53 — Skat. iepriekš 99. punktu.

54 — Skat. iepriekš 51. punktu.

119. Ar brīdi, kad tiek uzsākta tiesvedība, pārsūdzot galvenos lēmumus (kas pamato procentu prasījumu), kompetentās iestādes nevar zināt, vai procentu parāds pastāv līdz šīs tiesvedības noslēgumam. Šādos apstākļos tas ir kompetento iestāžu lēmums uzsākt procesu, kas uzskatāms par "lēmumu, kas attiecas uz pārkāpumu izmeklēšanu vai iztiesāšanu un kurš konkrētajai personai darīts zināms" 3. panta 1. punkta trešā apakšpunkta izpratnē.

120. Brīdī, kad izlemta tiesvedība, ja tiek konstatēts, ka parāds vēl arvien pastāv, kompetentās iestādes var paziņot parādniekam (vai nu apstiprinot savu prasījumu, vai grozot summu, ņemot vērā tiesvedības rezultātu). Tikai šajā brīdī pakārtotais procentu prasījums kļūst noteikts.

121. 3. panta 1. punkta trešā apakšpunkta mērķiem tiesvedība saistībā ar galveno lēmumu līdz ar to pārtrauc arī noilguma termiņu pakārtotiem procentu prasījumiem, ja tas ir sācies.

122. Noilguma termiņiem jānodrošina arī tiesiskā drošība[55]. Tikai pēc jebkuras tiesvedības (vai izmeklēšanas) noslēguma attiecīgie lietas dalībnieki – saimnieciskās darbības subjekts un kompetentās valsts iestādes – zina, pirmkārt, vai pastāv maksāšanas pienākums, otrkārt, līdz ar to arī, ka sācies noilguma termiņa ritējums pakārtotajiem procentu prasījumiem, ko paredz valstu tiesību normas, celšanai[56].

123. Līdz ar to es uzskatu, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta trešā apakšpunkta izpratnē noilguma termiņš tiek pārtraukts līdz galīgai tiesvedības, kuras ietvaros apstrīdēti galvenie lēmumi, izspriešanai apstākļos, kad šie lēmumi nosaka atbildību par procentu maksāšanu.

Secinājumi

124. Tādējādi es uzskatu, ka Tiesai uz *Bundesverwaltungsgericht* uzdotajiem jautājumiem jāatbild šādi:

1) ja pārkāpuma dēļ gūts nepamatots labums, četru gadu termiņš, kas noteikts Padomes 1995. gada 18. decembra Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību, attiecas uz noilguma termiņu procentu prasījumiem, kas celti saskaņā ar valsts tiesību normām;

2) Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punkta mērķiem – valsts tiesību normas, kas pagarina noilguma termiņu, ir jāņem vērā jebkurā salīdzinājumā ar vispārīgo četru gadu noilguma termiņu, kas noteikts 3. panta 1. punktā, lai noteiktu noilguma termiņa garumu procentu prasījumiem;

3) tā kā Regulā Nr. 2988/95 nav noteikts, kad noilguma termiņš attiecībā uz procentu prasījumiem sākas tādu pārkāpumu gadījumā, kas noteikti vai nu ar 3. panta 1. punkta pirmo, vai otro apakšpunktu, dalībvalstis saglabā iespēju piemērot valsts tiesību normas, lai noteiktu, kad šādiem prasījumiem sākas noilguma termiņš;

4) Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta trešā apakšpunkta izpratnē noilguma termiņš tiek pārtraukts līdz galīgai tiesvedības, kuras ietvaros apstrīdēti galvenie lēmumi, izspriešanai apstākļos, kad šie lēmumi nosaka atbildību par procentu maksāšanu.

55 — Spriedums lietā *SGS Belgium* (minēts iepriekš 52. zemsvītras piezīmē, 68. punkts).

56 — Skat. iepriekš 80.–82. punktu.